

DE VLOED

Serie De moed om te falen

Een overweging is op zichzelf een uitdrukking van moed om te falen. Bijna 4 jaar geleden begon ik met te zeggen hoe spannend ik het vond om überhaupt hier te staan. Dat is nog steeds wel zo, maar inmiddels hebben velen en ook ikzelf vragen gesteld over de afstand en de schijnveiligheid die de tafel tussen u en mij biedt. Ik probeer het vandaag dus zonder. En ik probeer, zoveel als mogelijk, uit het hoofd te preken. Deze serie leek me daarvoor een gepaste gelegenheid. Omdat een preek eigenlijk een gezamenlijk kunstwerk is dat ik niet alleen maak, maar samen met u, in uw hoofd, wil ik u uitnodigen tot het volgende: wanneer ik de draad kwijtraak of stilval vanwege een blackout dan is dat een uitnodiging om bij jezelf na te gaan wat het bij je oproept aan gevoelens, herinneringen misschien wel, irritatie, ongemak om getuige te zijn van een dergelijk klein falen. Wees daar nieuwsgierig naar. Die ervaringen zijn onderdeel van de preek vandaag. Daar gaan we.

Als kind hield ik ervan om clubjes op te richten. De vreemde-kinderen-club bijvoorbeeld: daarin we speelden met kinderen met wie niemand anders wilde spelen. Verder herinner ik me een kattenkwaadclub en een avonturenbeleefclub. Aan een clubje moet ik de laatste tijd, met het oog op dit verhaal, wat vaker denken. Dat clubje ging over de kunst van het falen. Hij heette de 'ver-voor-schut-club', waarbij je je lidmaatschap steeds bevestigde wanneer je een gênant verhaal had. Ik herinner me bijvoorbeeld dat ik op de trap eens een duw kreeg en omdat mijn tas eigenlijk veel te groot was ik mijn evenwicht verloor en voorover naar beneden struikelend met mijn neus op de grond voor de voeten van een vierdeklasser belandde waar ik toen verliefd op was. En dat ik daar liggend dacht: nu heb ik w l echt een goed verhaal!

Dit klinkt een beetje als van je falen alsnog een succesverhaal maken. En zo werkte het ook een beetje. En dat was troostend. Langzaam ging het faalclubje over op serieuze verhalen, over ruzies thuis en over morele fouten die we toen op het spoor begonnen te komen. We deelden ze met elkaar in een schrift dat rondging tussen ons. We lazen elkaars faalverhalen en bemoedigden elkaar, toonden begrip en medeleven, of gaven overlevingstips in reacties.

Laten we met de ogen van leden van de faalclub (wij zijn allen faalgenoten) eens kijken naar Noach die we vanmorgen in tamelijk erbarmelijke toestand aantreffen. Hij heeft nogal wat achter de rug. Hij was onderdeel van een oude wereld die – als we Gods oordeel mogen vertrouwen – verdorven was en vol onrecht. Een wereld van ieder voor zich. En Noach was, zo schrijft het verhaal, de enige rechtschapene van zijn generatie. Klinkt eenzaam. En hij lijkt tot nu toe inderdaad een heel braaf man: zonder aarzelen, of klagen bouwt hij in opdracht van God een soort enorme houten doos om een grote vloed te overleven, zelfs terwijl er op dat moment nog helemaal geen water te zien is. Vervolgens krijgt hij de opdracht om in die doos te gaan wonen. Waarin oh ja, ook nog een klusje, 1 paar van elk diersoort op aarde als medereizigers dient te worden meegenomen. Dan begint het... te regenen. Noach ziet zijn hele wereld, alles wat door mensen is gebouwd vernietigd worden door het water, inclusief iedereen die maar op de aarde woonde. Wat een aanblik moet dat zijn geweest.

Zonder vragen te stellen, of te protesteren brengt hij zo lange tijd door op dat schip, met zijn gezin en al die dieren, zonder uitzicht. Dan komt er eindelijk land in zicht. Ze stappen uit, en het eerste wat Noach doet is een altaar bouwen. Niet rusten. Geen huis bouwen, niet de bbq aansteken, maar een altaar bouwen en een offer brengen aan de God die dit alles op zijn geweten heeft. Is het dan heel raar, zou je kunnen denken, dat hij daarna een wijngaard aanlegt en het met de vruchten van zijn werk eens op een zuipen zet? Zou ik misschien ook wel doen.

Herkenbaar dus, maar geen mooie spiegel die ons groepslid van na de zondvloed ons – ook lid van dezelfde faalclub – voorschotelt. Vooral ook omdat die beschamende scène, met naaktshot, is geplaatst precies na de prachtige regenboog-woorden van God, over een nieuw verbond met de mensen en alle levende wezens.

Ik denk dat we eigenlijk allemaal meer op Noach lijken dan we willen inzien. En als we dit verhaal serieus nemen dan zijn we zijn nakomelingen, allemaal. En mogen we – lam als we zijn - met Gods belofte van een nieuwe wereld aan de slag. Daarbij kan, denk ik, eco-filosoofe Joanna Macy ons helpen om onze collectieve kater (we hebben een puinhoop gemaakt van die nieuwe wereld) te boven te komen. Haar boek *Active Hope* begint met het beschrijven van de toestand van de wereld en plaatst daar tegenover hoe weinig de wereld doet om het tij te keren. Mij wierp het lezen van de eerste hoofdstukken terug naar een periode waarin ik balanceerde op de rand van een klimaatdepressie. Ik was toen in verwachting van mijn eerste kind. Plotseling voelde ik me verbonden met nieuwe groepen. Zoals moeders, vaders, maar ook grootmoeders en zelfs dieren die net als ik het proces meemaken van leven doorgeven. En: met toekomstige generaties. Plotseling drong het tot me door dat het niet vanzelfsprekend is dat dingen die we nu als vanzelfsprekend beschouwen en die cruciaal zijn voor ons voortbestaan, zoals water, voedsel, brandstof, er ook nog in voldoende mate zullen zijn voor komende generaties. En dat volkomen onzeker is of de mensen die over 100, 200 jaar de aarde leven de omstandigheden zullen kunnen overleven.

Waar Macy ons toe uitnodigt in de eerste moedige stap in active hope, Dat is een moeilijke: dat is werkelijk toelaten wat de klimaatcrisis – en eigenlijk elke crisis – met ons, met u en met jou doet. Dat is eigenlijk zoveel als de moed om te falen, maar dan positief gesteld. Durf te voelen wat de *hot mess* met je doet. Het is namelijk heel gezond, zegt ze, en normaal om depressieve gevoelens, verdriet, schuld, woede te ervaren als we de realiteit van de toestand waarin we leven onder ogen zien. De realiteit dat we waarschijnlijk al een kritiek punt zijn gepasseerd. De opwarming van de aarde is waarschijnlijk niet meer terug te draaien. En het heeft er alle schijn van dat de massa-uitsterving al zo'n grote snelheid heeft, dat het sneeuwbaaleffect niet meer is tegen te houden en dat wij zelf op den duur er ook aan moeten geloven.

'*How to face the mess we're in without going crazy*', luid de ondertitel van Macy's boek. Hoe de rotzooi waarin we ons bevinden onder ogen te zien zonder gek te worden? Ze nodigt ons uit om, ondanks alles, contact te maken met een groter verlangen dat diep in ons aanwezig is. Verlangen stelt ons namelijk in staat verder te kijken, voorbij die die feitelijk kunnen worden bereikt. *Active hope* gaat namelijk niet over hoopvol zijn. Die hoop kun je de ene dag voelen, de andere weer niet. *Active hope* gaat over het verbinden met het verlangen naar de wereld waarop jij echt zou willen leven en het leven dat je echt, ten diepste zou willen leiden en vanuit dat verlangen te leven. Het is het werk dat ons opnieuw verbindt, zo belooft Macy, met elkaar, maar ook met al het leven op aarde. Als je goed luistert benadrukt de belofte van het nieuwe verbond, waarvan de regenboog het teken is, wel 10 keer dat het gaat om onze verbondenheid met de hele schepping. Niet alleen met mensen, maar met alle levende wezens. De realiteit, we weten het inmiddels denk ik allemaal, is dat we niet kunnen leven zonder de insecten, bacteriën, vissen, schimmels, zelfs virussen. Daar gaat dat verbond dus over. Het werken aan actieve hoop is het werk van opnieuw verbinden. Het verbond belichamen.

Door in het klein gestalte te geven aan dit verlangen verbinden we ons levensverhaal aan dat van de Great Turn, de Grote Ommekeer. Een leven vanuit active hope werkt, net als het sneeuwbaaleffect van klimaatverandering, als een katalysator van de tegengestelde beweging, belooft Macy na een leven lang oefenen met deze levenskunst. En ze is inmiddels 93 jaar oud. Toch is het geen wondermiddel. We zullen nog vaak vallen, maar het is juist de active hope die ons weer helpt op te staan en anderen helpt op te staan.

Het is een realiteit dat we, net als Noach, zo nu en dan de belofte vergeten. Maar we kunnen het ook niet alleen. Noach laat ook zien; als het te groot is om alleen te dragen probeer het dan ook niet. Daarom wil ik ons vanmorgen uitnodigen om clubjes op te richten. Clubjes die gaan over jouw verlangen en de kleine dingen die je daarmee in contact brengen. Kijk eens in je hart, naar wat voor wereld verlang je... een met meer plantaardige recepten en etentjes, een met meer tuinierende mensen, fietsende mensen, zingende mensen, spelende... maak het rijtje in je hoofd maar af.

Zo moge het zijn

Eva Martens